

AU Library

Strategiplan 2023-2025

**DET KGL.
BIBLIOTEK**
Royal Danish Library

Baggrund

Aarhus Universitet (AU) og AU Library (AUL), Det Kgl. Bibliotek (KB) har aftalt, at der udarbejdes treårige strategiplaner og etårige årsplaner for den samlede biblioteksbetjening af AU. Hvor strategiplanen sætter den overordnede ramme for service i et flerårigt perspektiv, fungerer årsplanerne som handlingsplaner for strategiudmøntningen. Aktuelt skal strategiplanen for 2020-2022¹ erstattes af en ny for 2023-2025.

AUL's strategiplan 2023-2025 læner sig op af henholdsvis AU's Strategi 2020-2025² og KB's strategi for 2020-2023³ og sikrer derved en strategisk kobling til de to organisationer, som AUL knytter sig til. Det gør biblioteket blandt andet ved at målrette services med udgangspunkt i AU's strategi, herunder universitetets fokus inden for samarbejde, uddannelse og forskning.

Ydermere tager strategiplanen afsæt i rammeaftalen om biblioteksdriften ved AU, som er indgået mellem KB og AU. Her beskrives det, at:

Biblioteket opleves som en professionel og nærværende samarbejdspartner, der skaber sammenhæng mellem behov og ydelser. Biblioteket tager afsæt i dialog om lokale behov, og tilbyder ydelser, der er fleksible og trækker på effektive fælles processer på tværs af KB.⁴

Dette vil også fremadrettet være bibliotekets tilgang til samarbejdet med AU og den løbende dialog med de faglige miljøer.

Den aktuelle strategiplan baserer sig på indsigter fra en større brugerundersøgelse gennemført ultimo 2022 blandt universitetets ansatte og studerende⁵,

Studiemiljø på AU Library, Ny Munkegade. Fotograf Maria Randima, Aarhus Universitet.

AU Library's økonomiske ramme for 2023 og frem, servicedata om udlån og anvendelse af e-ressourcer samt besøgstal.⁶ Derudover er der udarbejdet en litteratursøgning om trends på universitetsbiblioteksområdet, som viser de generelle tendenser for universitetsbiblioteker i et internationalt perspektiv.⁷ Dertil skal nævnes, at AU har været involveret i strategiarbejdet løbende, blandt andet gennem dialogmøder med institutlederne og præsentationer af brugerundersøgelsens foreløbige resultater på udvalgsmøder i henholdsvis forsknings- og uddannelsesudvalget.⁸ Medarbejdere og ledere i AUL har ligeledes været inddraget på en række workshops.⁹

AU Library Strategiplan 2023-2025

Forfattere: Line Renate Hanssen og Sofia Braad Riis, Det Kgl. Bibliotek

Layout: Gitte Bomholt, Det Kgl. Bibliotek

Forsidefoto: Læsesalen på Det Kgl. Bibliotek, Victor Albecks Vej. Fotograf Laura Stamer

Februar 2023

Omverdensanalyse

Bruger- og datainformeret serviceudvikling

Bibliotekets fremmeste opgave er at bistå universitetet som forsknings- og uddannelsesinstitution. AU er en organisation med forskellige typer af brugere på flere niveauer, og det ligger biblioteket stærkt på sinde at have en indgående forståelse af de mangeartede behov. Det søges sikret gennem den etablerede og velfungerende dialogstruktur, hvor der indgås aftaler med institutledelserne. Derudover er der også kultur for en løbende kommunikation med institutter og afdelinger med henblik på at sikre en kontinuerlig tilpasning og udvikling af services. Ligeledes vil biblioteket fortsætte med at inddrage forskere og studerende via jævnlige brugerundersøgelser, der vil arbejdes med at kvalificere data om anvendelse af informationsressourcer og brug af det digitale og fysiske bibliotek. På den måde arbejdes

der kontinuerligt med at sikre indsigt i aktuelle brugerbehov og kvalificering af services i tråd med den strategiske retning og de økonomiske rammer.

Samtidig er det også vigtigt, at biblioteket søger ny indsigt og inspiration. Fx hos de øvrige universitetsbiblioteker i KB (København Universitetsbibliotek, Roskilde Universitetsbibliotek og IT-Universitetsbiblioteket) samt andre nationale og internationale universitetsbiblioteker.

Open Science

Open Science dagsordenen handler om at gøre forskning fri tilgængelig, herunder forskningsdata, forskningspublikationer og anden forskningsformidling. Gennem digitale teknologier arbejder biblioteket understøttende i forhold til eksempelvis forskningsregistrering, Open Access, udvikling af data

management planer, kuraterede FAIR forskningsdata og Citizen Science. Alt sammen services, der afspejler de grundlæggende principper bag Open Science.

Biblioteket ønsker ligesom AU at understøtte Open Science dagsordenen, som sikrer, at de store samfundsmæssige investeringer i forskningen udnyttes bedst muligt til gavn for mennesker, samfund, innovation og udvikling. AU har nedsat et Open Science Forum, der skal træffe strategiske beslutninger om Open Science og har et særligt ansvar for at sikre implementeringen hos AU af National Strategi for data management baseret på FAIRprincipperne.¹⁰

Biblioteket deltager i forum og arbejdsgruppe for data management og har et stærkt fokus på at understøtte AU's ambitioner på området, hvilket kræver en konkretisering af behovet, herunder en afklaring af arbejdsdelingen mellem AU og AUL. I tillæg hertil arbejdes der på de enkelte fakulteter og institutter med inddragelse af biblioteksmedarbejdere i de lokale research data management udvalg.

Data som en del af den samlede informationsforsyning

Fremkomsten af nye teknologier, kombineret med eksplosivt stigende datamængder afføder nye udfordringer for AU såvel som for biblioteket. Forskerne arbejder med store datasæt, og der eksperimenteres med nye former for data og dataanvendelse. Der afsøges nye metoder til at gøre data tilgængelig og brugbare for andre. Det er og bliver bibliotekets mest centrale kerneopgave at stille information til rådighed, men hvad der udgør information er under stadig forandring. I dag er der stigende efterspørgsel på, at bibliotekerne varetager og vedligeholder ad-

gang til data såvel som vejleder i håndtering af data. Det har implikationer for bibliotekets forskerservice og for den undervisning, de studerende og ph.d. studerende modtager.

Politiske vinde påvirker universitetets og dermed bibliotekets rammevilkår

De sidste 20 år har bragt ca. 30 reformer på universitetsområdet, og den nye regering varsler flere, herunder et ønske om at 'Etablere nye fleksible uddannelsesveje på universiteterne ved at omlægge op imod halvdelen af kandidatuddannelserne til etårige med et tydeligt arbejdsmarkedssigte og ved at oprette flere erhvervskandidatuddannelser'¹¹. Samtidig arbejder universiteterne på at udmønte den tidligere regerings udflytningsplan.

Reformerne giver usikkerhed om fremtidens rammer og kan betyde, at der både bliver færre studerende, men også at de studerende fremadrettet vil finde sig på flere lokaliteter end på de eksisterende campusser samt kan vende tilbage til deltidsstudier efter indtræden på arbejdsmarkedet. Det fordrer, at biblioteket agilt kan tilpasse service efter, hvordan forholdene udvikler sig for universitetet. Biblioteket vil naturligvis i tæt dialog med AU vurdere reformernes betydning for den service, som bibliotekerne leverer, herunder eksempelvis om der bliver behov for mere e-læring og digital brugerbetjening på bibliotekerne, samt adgang til informationsforsyning til nye brugergrupper mv.

Foto: Colourbox

AU Librarys strategiske indsatsområder

Biblioteket har fire kerneydelser, som udgør de helt centrale indsatsområder for AUL's betjening af biblioteksservice til AU.¹²

Ydelserne er beskrevet med afsæt i brugernes behov og en strategisk prioritering af de forskellige services. Fakulteterne har dog forskellige behov for biblioteksservices, hvorfor de konkrete ydelser er differentierede. Ydelsesbeskrivelserne, som fremlægges i denne strategiplan, skal derfor ses i sammenhæng med dette.

Bibliotekets fire strategiske indsatsområder er:

- Informationsforsyning
- Brugerbetjening
- Forskerservice
- Uddannelse.

Forskerservice

Informationsforsyning

Brugerbetjening

Uddannelse

Fotograf Jesper Rais, Aarhus Universitet.

Informationsforsyning

Informationsforsyning

Adgang til informationsressourcer er helt afgørende for, at forskerne kan lykkes med at levere forskning af højeste, nationale og internationale kvalitet samt tilbyde relevante, forskningsbaserede uddannelser til de studerende. Derfor ser biblioteket fortsat informationsforsyning som den mest centrale kerneopgave i biblioteksbetjeningen af AU.

Når vi ser på brugerundersøgelsens resultater¹³ og servicedata¹⁴ for informationsforsyning, er den generelle tendens en øget efterspørgsel på e-ressourcer – særligt i forhold til e-bøger og e-tidsskrifter. KB købte i 2022 materialer for ca. 60 mio. kr. til betjeningen af AU.

I relation til digital informationsforsyning forventes også fremadrettet pres på priserne blandt andet på grund af høj inflation og stigende valutakurser om

end de nationale forhandlinger og den disciplinerede trimning af porteføljen lægger en velkommen dæmper på stigninger. Uanset er det centralt, at der stadig er fokus på hvilke materialer, der skal prioriteres over andre i tæt dialog med de faglige miljøer. Vi ønsker, at informationsforsyningen over for AU fortsat skal:

- Tilpasses efter brugernes behov, herunder en stigende prioritering af e-ressourcer, konkret via køb af flere e-bøger, samtidig med en fortsat prioritering af fysiske ressourcer, som stadig er efterspurgt hos flere af de faglige miljøer.
- Basere sig på høj tilgængelighed og brugervenlighed på hjemmesiden, i søgemaskinen samt i levering af materialer, så biblioteket fortsætter med at sikre nem tilgang til de nødvendige informationsressourcer for alle AUL-brugere, forskere og studerende.
- Skabe bevidsthed hos de faglige miljøer om muligheden for brugerbaseret indkøb af materialer.

Fotograf Maria Randima, Aarhus Universitet.

Brugerbetjening

Når vi taler om brugerbetjening dækker bruger over alle ansatte hos AU (forskere, undervisere, ph.d.-studerende mv.) og alle de forskellige typer af studerende (bachelor, kandidat, efteruddannelse mv.). AUL servicerer brugerne både fysisk og digitalt og tilpasser betjeningen de forskellige målgrupper og behov, som viser sig i bibliotekets løbende inddragelse af og orientering mod begge brugergrupper; ansatte og studerende ved AU.

AU's vision for fysisk campusudvikling i Aarhus er at koncentrere universitetets arealer om Universitetsparken, Universitetsbyen samt Katrinebjerg og aktualiserer behovet for konkret stillingtagen til antal biblioteker på campus ud over KB's store bibliotek på Victor Albecks Vej. AU's fysiske campusudvikling skal jf. vision og principper for Campus 2.0 helt overordnet bidrage til, at universitetet fortsat kan danne rammen om et attraktivt arbejds- og studiemiljø, som tiltrækker dygtige og engagerede studerende og medarbejdere.¹⁵

Vi ser biblioteket som en helt central del af denne bestræbelse og faktisk som det tredje rum; en institution, der placerer sig mellem undervisningslokalet og det frie, sociale rum. Det er et rum, der giver plads til læring og fordybelse, men samtidig skaber mulighed for pauser og interaktion. Få andre steder på universitetet manifesteres så tydeligt fysisk, at der arbejdes med viden konkret synliggjort af bøgerne og de koncentrerede læsesale og samtidigt den summende og levende arbejdsplads via rum til gruppearbejde og undervisning.

Foto: Thomas Søndergaard.

Vi vil tilbyde brugerbetjening, som er:

- Innovativ og brugerorienteret med hensigten om fortsat at udvikle den fysiske såvel som den digitale tilstedeværelse over for brugerne.
- Synlig og opsøgende, både fysisk og digitalt med udgangspunkt i de rum og platforme, hvor brugerne befinder sig. Således påhviler initiativet ikke brugerne, men er biblioteket og universitetets fælles ansvar. De aktuelle platforme er i kontinuerlig forandring, da brugerne flytter sig i takt med den digitale udvikling, og det stiller krav til bibliotekets omstillingsparathed i forhold til at følge med på relevante, digitale fora.
- En del af et levende campusbibliotek, der sætter rammerne for et professionelt lærings- og studiemiljø, understøtter trivsel og læring, samt forbereder dimittenderne til fremtidens arbejdsmarked. Ved at være til stede på flere forskellige fysiske lokaliteter på campus, vil biblioteket fungere som det tredje rum. En institution, der med sin historiske og akademiske berettigelse, skaber rammerne for et læringsrum, der fordrer en respektfuld og mangfoldig kultur og rummer det sociale såvel som det studiemæssige aspekt.
- Baseret på høj faglighed og tilgængelighed i kraft af de biblioteksmedarbejdere, der står til rådighed for brugerne.

Endelig bør der træffes beslutning om form og antal af biblioteker som led i AU's udvikling af Campus 2.0, så beslutningerne kan forberedes implementeret i indeværende strategiperiode. Her vurderer vi, at det er vigtigt, at de eksisterende biblioteker, der er velfungerende og efterspurgt, bibeholdes, til gavn for brugerne.

Forskerservice

Ud over den altafgørende adgang til videnskabelig information, er det fortsat en af bibliotekets primære forskerservices at levere støtte og vejledning i de relevante faser i forskningscyklussen. Både hvad angår aktiviteter i planlægningsfasen, såsom litteratursøgninger, data management planer, systematiske reviews og referencehåndtering samt i formidlingsfasen, såsom Open Access, publicering og formidling med henblik på at vejlede forskerne og de ph.d.-studerende i, hvordan de tilgængeliggør forskningen og gør den brugbar for omverdenen.

Open Science dagsordenen fylder stadig mere i serviceringen af de faglige miljøer, og det er tydeligt, at dette fortsat skal prioriteres som et emne, biblioteket tilbyder vejledning i. Blandt andet i forhold til Open Access, data management og i fremtiden sandsynligvis også opbevaring af samt fremsøgning af metadata. Opgavefordelingen mellem KB og AU i forhold til ydelser vedrørende Open Science skal afklares og præciseres henover strategiperioden.

Derudover yder biblioteket også vejledning i mere generelle forhold omkring forskningsredelighed og normer for god forskningspraksis. Dette for at understøtte AU's strategiske målsætning om, at forskningen skal bidrage til samfundets udfordringer, udvikling og velfærd.

Vores service over for forskerne og de ph.d.-studerende vil fremadrettet være fokuseret på:

- De digitale biblioteksservices og bedre adgange til databaser og e-ressourcer.
- Fortsat nærhed til de faglige miljøer og let adgang til biblioteksmedarbejdere med henblik på at kunne modtage støtte og vejledning i de relevante forskningsfaser. Forskerne skal opleve, at der er en høj tilgængelighed og en direkte indgang til biblioteket, herunder at biblioteks-

Foto: Thomas Søndergaard.

medarbejderne ligeledes er opsøgende over for forskerne i forhold til services. Der er tilknyttet minimum én til to kontaktbibliotekarer til alle institutter for at sikre en kontinuerlig og gennemgående kontakt mellem den enkelte forsker og biblioteket. Hvis der er et tilsvarende behov for at give fakulteterne særlig adgang til specialistfunktioner, vil biblioteket gerne imødekomme dette ønske.

- Formidling, vejledning og kompetenceudvikling inden for Open Science, Open Access og data management for at kunne understøtte forskningsmiljøet i aktiviteter, der relaterer sig hertil, herunder vejledning i programmer og værktøjer til håndtering af data i samarbejde med AU. Open Science er et felt under fortsat udvikling, og der er derfor en særlig opmærksomhed på at tilpasse servicen løbende med afsæt i de beslutninger, som universitetsledelsen træffer i dialog med AUL.
- At levere ledelsesinformation på baggrund af data fra Pure og bibliometriske rapporter til universitetsledelsen, fakultetsledelserne samt institutter og centre. Ligeledes levering af kuraterede datasæt, som er en vigtig ressource hos særligt nogle af de faglige miljøer.
- At understøtte udviklingen af forskertalenter ved blandt andet at styrke undervisningsindsatsen over for ph.d.-studerende. Det sker gennem en ny sammensætning af ph.d.-kurser, som er blevet kvalificeret i samarbejde ph.d.-skolerne samt på dialogmøder med institutterne og er specifikt tilpasset de enkelte fakulteter.

Uddannelse

At uddanne de studerende i digitale informationskompetencer er en del af KB's rammeaftale 2020-2023 med Kulturministeriet. I AU's strategi 2020-2025 findes samme ambition og et delmål er, at universitetet vil tilbyde de studerende uddannelser med både dyb faglighed og muligheden for, at de kan styrke deres generelle kompetencer, herunder i digitalisering, teknologiforståelse og dannelse.¹⁶

AUL understøtter gennem vejledning og undervisning, at de studerende tilegner sig digitale og akademiske kompetencer i forhold til litteratursøgning, referencehåndtering, kildekritik, plagiering og dataforståelse. Dette gøres primært gennem undervisning i informationskompetencer som en selvstændig, akademisk disciplin på både bachelor- og kandidatniveau. Der er fokus på at indleje introduktion til biblioteket som en del af AU's studieforløb, så de studerende får mulighed for at opnå mest muligt udbytte af biblioteket gennem deres studietid.

AUL understøtter ligeledes AU's undervisere i forberedelse og tilrettelæggelse af deres undervisning over for de studerende, blandt andet via kontaktbibliotekarordningen.

I vores egen undervisning og ved understøttelse af forskerne i deres undervisning er der fokus på, at den skal være:

- Let tilgængelighed både fysisk og digitalt samt orienteret mod de platforme, hvor brugerne er.
- Indlejring i de studerendes eksisterende undervisning i tæt samarbejde med fakulteter, institutter og undervisere, så undervisningen tilpasses forskellige behov og rummer de nødvendige, lokale variationer samt progression gennem bachelor og kandidat.
- Relevant og aktuel i forhold til fremtidens informationskompetencer, herunder *digital literacy*.¹⁷ Stadig stigende datamængder stiller højere krav til brugernes digitale og informationsfaglige kompetencer. Derfor skal bibliotekets undervisning også være fremadskuende i forhold til, hvilke kvalifikationer, de studerende får behov for i fremtiden. Skal også være opdateret på de nyeste tendenser og udfordringer i forhold til litteratursøgning og Fake News, AI, digitale analyse- og e-læringsværktøjer.
- Datadreven med henblik på at evaluere og udvikle undervisningen gennem løbende brugerorientering og forventningsafstemning med fakulteterne.

Nobelparken. Fotograf Poul Ib Henriksen.

Bibliotekshaven på Det Kgl. Bibliotek, Victor Albecks Vej.
Fotograf Thomas Søndergaard.

Litteraturliste

- Bilag 1. Baggrundsnotat vedr. de historiske og økonomiske rammer for AU Library
Bilag 2. Analyserapport vedr. resultater af AUL-brugerundersøgelse 2022
Bilag 3. Opsamlingsnotat vedr. trends på universitetsbiblioteksområdet i forskningslitteratur
Bilag 4. Opsamlingsnotat fra dialogmøder med AU's institutter og udvalg
Bilag 5. Opsamlingsnotat fra workshops med AU Librarys medarbejdere og ledere

AU Library Emdrup. Fotograf Sofia Braad Riis.

Litteraturhenvisninger

- Aarhus Universitets strategi 2025: au.dk/om/aarhus-universitets-strategi-2020-2025
- Aarhus Universitets vision og principper for Campus 2.0: au.dk/om/campus-20/vision-og-principper
- Det Kgl. Biblioteks strategi 2020-2023: kb.dk/om-os/opgaver-og-maal/strategi
- National Strategi for data management baseret på FAIR principperne: deic.dk/sites/default/files/documents/PDF/DK_National_strategi_for_data_management_baseret_paa_FAIR-principper.pdf
- Rammeaftale om Biblioteksdrift ved Aarhus Universitet, 2017.
- Strategiplan 2020-2022 for biblioteksbetjeningen ved Aarhus Universitet.
- SVM Regeringsgrundlag: stm.dk/media/11768/regeringsgrundlag-2022.pdf

Referencer

1. Strategiplan 2020-2022 for biblioteksbetjeningen ved Aarhus Universitet.
2. Aarhus Universitets strategi 2025: au.dk/om/aarhus-universitets-strategi-2020-2025
3. Det Kgl. Biblioteks strategi 2020-2023: kb.dk/om-os/opgaver-og-maal/strategi
4. Rammeaftale om Biblioteksdrift ved Aarhus Universitet, 2017, s. 2.
5. Bilag 2. Analyserapport vedr. resultater af AUL-brugerundersøgelse 2022.
6. Bilag 1. Baggrundsnotat vedr. de historiske og økonomiske rammer for AU Library.
7. Bilag 3. Opsamlingsnotat vedr. trends på universitetsbiblioteksområdet i forskningslitteratur.
8. Bilag 4. Opsamlingsnotat fra dialogmøder med AU's institutter og udvalg.
9. Bilag 5. Opsamlingsnotat fra workshops med AU Librarys medarbejdere og ledere.
10. National Strategi for data management baseret på FAIR principperne: deic.dk/sites/default/files/documents/PDF/DK_National_strategi_for_data_management_baseret_paa_FAIR-principper.pdf
11. SVM Regeringsgrundlag: stm.dk/statsministeriet/publikationer/regeringsgrundlag-2022_s_21
12. Kerneydelserne er justeret en smule siden sidste strategiplan ud fra et ønske om forenkling. De gamle kerneydelser var: 1) Informationsforsyning, 2) Forskerservice og Open Science, 3) Studierettede services, 4) Pure, Open Access, Analyse og ledelsesinformation, 5) De fysiske biblioteker. Strategiplan 2020-2022 for biblioteksbetjeningen ved Aarhus Universitet.
13. Bilag 2. Analyserapport vedr. resultater af AUL-brugerundersøgelse 2022.
14. Bilag 1. Baggrundsnotat vedr. de historiske og økonomiske rammer for AU Library.
15. Aarhus Universitets vision og principper for Campus 2.0: au.dk/om/campus-20/vision-og-principper
15. Aarhus Universitets strategi 2025: au.dk/om/aarhus-universitets-strategi-2020-2025
16. Digital literacy referer til disciplinen at kunne anvende it-værktøjer og digitale teknologier til at finde, evaluere, skabe og kommunikere information.
17. Digital literacy referer til disciplinen at kunne anvende it-værktøjer og digitale teknologier til at finde, evaluere, skabe og kommunikere information.

